

Erikoislääkärikoulutus uudistuu – missä mennään?

Erikoislääkärikoulutuksen uudistuksen ydin on osaamisperustaisuus. Sekä koulutusväylät että seurantajärjestelmä rakennetaan sitä tukeviksi.

Erikoislääkärikoulutuksen kehittämisen perimmäisenä tavoitteena on turvata kansalaisille entistä laadukkaammat, turvallisemmat ja julkisia resursseja optimaalisesti käyttävät terveyspalvelut. Lääketieteellistä koulutusta tarjoavat suomalaiset yliopistot ovat ryhtyneet kehittämään koulutusta yhteistuumin. Keskeinen rooli on erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisilla koordinaattoreilla, joita on rekrytoitu jokaiseen yliopistoon, tällä hetkellä kaikkiaan kuusi (Oulun yliopistolla on kaksi koordinaattoria).

Koordinaattorit edistävät kokonaisuudistusta omalla yliopistosairaala-alueellaan ja välittävät tietoa uudistuksen etenemisestä. Lisäksi jokaiselle koordinaattorille on sovittu oma painopistealue erikoislääkärikoulutuksen valtakunnallisessa kehittämistyössä. Kehittä-

mistyön pohjana on sosiaali- ja terveysministeriön koordinaatiojoaston laatima toimenpideohjelma (1).

Erikoislääkärikoulutuksesta säätävä uusi valtioneuvoston asetus oli lausuntokierroksella viime vuoden lopulla, ja uuden asetuksen odotetaan tulevan voimaan mahdollisesti jo tämän syksyn aikana. Tässä kirjoituksessa esitellään lyhyesti uudistuksen keskeiset teemat.

Osaaminen perustaksi

Osaamisperustaisuus on koulutus uudistuksen ydinasia. Aiemmin tyydyttiin usein seuraamaan koulutuksessa kulu-neita kuukausia ja toimenpidemääriä, mutta nyt koulutuksen seurannassa mielenkiinto kohdistuu erikoistuvan lääkärin osaamisen karttumiseen. Sekä koulutusväylät että sähköinen seurantajärjestelmä rakennetaan osaamisperustaisuutta tukeviksi.

Kuluneen vuoden aikana osaamisperustaisuuden kehittämistä vastaavat koordinaattorit ovat tavanneet lähes kaikkien erikoisalojen edustajia kokouksissa ja koulutuspäivien aikana sekä järjestäneet työpajoja yliopistokaupungeissa. Lisäksi koulutuksen kehittämiseen liittyy kirjallisen materiaalin tuottamista ja tutkimustyötä (2,3).

Pedagoginen koulutus käynnistetty

Käytännön toteutus vaatii erikoistuvien lääkärin kouluttajien perehdyttämistä käytännössä havaitun osaamisen arviointiin ja oppimista edistävän palautteen antamiseen koulutettavalle. Linjakkaan oppimisen periaatteiden mukaisesti koulutuksen tavoitteet, rakenne ja erikoistuvan lääkärin työtehtävät, samoin kuin osaamisen arvioinnin menetelmät, tulee suunnitella siten, että ne tukevat toisiaan ja edistävät osaamisen kehittymistä.

Kouluttajien pedagogista koulutusta mm. osaamisen arviointiin ja palautteen antamiseen on jo alettu toteuttaa kaikilla yliopistopaikkakunnilla. Aiheesta on tulossa kirjoitus Duodecim-lehteen (3), ja myös uutta verkko-opetus-

materiaalia on tulossa käyttöön vuoden 2020 aikana.

Yhtenäinen haku ja valinta

Kuluvan vuoden aikana näkyvin muutos erikoislääkärikoulutuksessa on ollut siirtyminen yliopistojen yhdessä valmistelevaan yhtenäiseen ja avoimeen opinto-oikeuden haku- ja valintamenettelyyn. Valintamenettelyyn kuuluu hakijoiden alkupisteytys työkoemuksen ja tieteellisten ansioiden perusteella, useamman henkilön toteuttama strukturoitu haastattelu sekä 6 kuukauden koejakso arviointineen.

Pilottialojen hakukierros toteutettiin viime keväänä ja ensimmäinen kaikkien erikoisaloiden hakukierros on syyskuussa 2019. Syksyn 2019 ja kevään 2020 avointen paikkojen määrittämiseksi erikoisaloiden koulutustarvearvio (4) päivitettiin ja valintaperusteet tarkennettiin yliopistojen ammatillisten jatkokoulutustoimikuntien valtakunnallisissa yhteiskokouksissa.

Yhteistyötä yliopiston ja työpaikan kesken

Erikoislääkärikoulutuksen uudistuksen toteuttaminen vaatii käytännön osaajia myös erikoistuvien lääkärin työpaikoissa. TAYS-alueen sairaaloihin nimitettiin kevään 2019 aikana yli 20 koulutusvastuulääkäriä (kova-lääkäriä) erikoislääkärikoulutuksen suunnitelmallisuuden ja laadun parantamiseksi.

Kova-lääkäriin tehtävänä on erikoistuvien koulutuksen suunnittelu ja seuranta klinikoissa sekä osaamisperustaisen koulutuksen käytännön toteutuksen

edistäminen yhteistyössä erikoisalan professorin ja ylilääkärin sekä kouluttajien kanssa. Vastaavan tyyppisiä koulutusvastuulääkäriin tehtäviä otettaneen jatkossa käyttöön muissakin sairaanhoitopiireissä.

Selkeät koulutusväylät

Opinto-oikeus yliopistossa on edelleen erillään erikoistuvan lääkärin työpaikasta, mutta yhteistyötä yliopiston ja työnantajien välillä tiivistetään muun muassa

koulutusväylien avulla. Erikoistuvalla lääkärille tarjotaan jatkossa selkeä väylä, jota pitkin palvelut kerrytetään. Koulutusväylä antaa raamit, joiden sisällä palveluja tarvittaessa räätälöidään erikoistuvan lääkärin aiemman työkoemuksen ja elämäntilanteen mukaan.

Koulutusväyliä pilotoidaan ensimmäisenä Itä-Suomen yliopiston alueella. Samalla kehitetään koulutusväylien laatimisen avuksi sähköisiä työkaluja.

Sähköinen seurantajärjestelmä rakenteilla

Koulutuksen sähköinen seurantajärjestelmä luo edellytykset, joiden avulla erikoislääkärikoulutuksen uudistuksen osa-alueet tulevat osaksi erikoistuvan lääkärin ja kouluttajalääkärin arkea. Järjestelmää kehitetään kaikkien erikoisaloiden käyttöön yliopistojen valtakunnallisena yhteistyönä.

Keväällä järjestettiin työpaja, jossa ideoitiin järjestelmän sisältöä. Siihen suunnitellaan sisältyvän osaamisperustaisuuden lisäksi mm. osaamisen arviointia, koulutusaikaa, koejakson sisältöä, teoreettisen kurssimuotoisen koulutuksen toimintoja ja merkintöjä suori-

Yhteistyötä
yliopiston ja
työnantajien välillä
tiivistetään.

tuksista. Syksyllä järjestelmäkehitys etenee kilpailutukseen; jatkossakin järjestelmän toimivuutta testataan ensin pilottialoilla.

Erikoistumiskoulutukseen hakemisessa käytettävä Opintopolku-järjestelmä oli käytössä jo kevään pilotti-valintakierroksella. Ensimmäinen valtakunnallinen sähköinen tentti järjestettiin kaikilla erikoisaloilla huhti-toukokuussa 2019.

Pitkäjänteinen prosessi

Erikoislääkärikoulutuksen uudistus on määrätietoista ja pitkäjänteistä työskentelyä vaativa prosessi, jossa kaikki osa-alueet liittyvät toisiinsa. Yliopistojen ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän yhteistyö on välttämätöntä, koska koulutus tapahtuu palvelujärjestelmässä lääkärin käytännön työssä.

Kirjoittajat toimivat erikoislääkärikoulutuksen kehittämisen valtakunnallisina koordinaattoreina.

MIKA H. MARTIKAINEN

LT, neurologian dosentti
Turun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta ja TYKS, neurotoimialue

JANNE LIIMATAINEN

yleislääketieteen erikoislääkäri
Oulun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta

JOHANNA RELLMAN

apulaisyli-lääkäri, neurologian erikoislääkäri
TAYS yhtymähallinto

MERVI RYTTY

LT, neurologian erikoislääkäri
Oulun yliopisto, lääketieteellinen tiedekunta ja OYS, neurologian klinikka

TERHI SAVOLAINEN

LL, akuuttilääketieteeseen erikoistuva lääkäri
Itä-Suomen yliopisto, lääketieteen laitos, kliininen lääketiede

LEILA NIEMI-MUROLA

LT, anesthesiologian ja tehohoitolääketieteen dosentti
Helsingin yliopisto, Clinicum ja HUS Leikkaussalit, teho- ja kivunhoito

KIRJALLISUUTTA

- 1 Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen valtakunnallinen toimenpideohjelma. STM, raportteja ja muistioita 2016:62. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3844-1>
- 2 Niemi-Murola L, Merenmies J. Peruskoulutuksen osaamistavoitteet uudistuvan erikoislääkärikoulutuksen perustana. Duodecim 2019;135:477-85.

- 3 Niemi-Murola L, Martikainen MH. Näin ohjaan: Osaamisen arviointi erikoistuvan tukena. Duodecim 2019 (painossa).
- 4 Rellman J. Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutustarpeen arviointi vuoteen 2030. STM, raportteja ja muistioita 2016:57. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3839-7>

SIDONNAISUDET

Mika H. Martikainen, Janne Liimatainen, Mervi Ryytty, Terhi Savolainen: Ei sidonnaisuuksia.
Johanna Rellman: Lääkäriliiton professiojooksen jäsen.
Leila Niemi-Murola: Lääkärinäkökulman ohjelmajohtaja, puheenjohtaja; Pro Medicon hallituksen puheenjohtaja (syyskuun 2019 loppuun asti); Taitoni Oy hallituksen jäsen.